

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. איזוהי זמנה של רביעה הבכירה ... רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלושה רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלושה ובחודש כסליו..... 1
- ב. קונם יין שאיני טועם לשנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה..... 3
- ג. עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון..... 4
- ד. אדר הראשון כותב אדר הראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין... הא דידע דמעברא שתא הא דלא ידע.. 5
- ה. קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח לא נתכוון זה אלא עד ליל פסח עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין..... 6
- ו. אומר קונם בשר שאיני טועם עד שיהא הצום ... שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך ... קונם שום שאיני טועם ... שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשום..... 6
- ז. האומר להבירו קונם שאתה נהנית לי אם אין את בא ונותן לבני כור של חיטין ושתי חביות של יין ... אף זה יכול להתיר את נדרו שלא על פי חכם שיכול לומר הריני כאילו התקבלתי..... 7
- ח. היה מסרב בו לשאת בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו אומר קונם אשתי נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות להנות לו שלא נתכוון זה אלא לשום אישות..... 9
- ט. היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ואמר לו קונם ביתך שאיני נכנס טיפת צונן שאיני טועם מותר ליכנס לביתו ולשתות הימנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתייה. 10
- הדרן עלך קונם יין..... 11

דף סג.

**א. איזוהי זמנה של רביעה הבכירה ... רבי יהודה אומר
בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלושה רבי יוסי אומר
בשבעה עשר ובעשרים ושלושה ובחודש כסליו**

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כבר התבאר לעיל דף סב: שהאוסר עצמו¹ בדבר עד הגשמים הרי זה אסור עד שירדו הגשמים ממש, והוא שירדו מזמן רביעה² שנייה, ונחלקו בראשונים בזמנה י"א שהיא בארץ ישראל ובמקומות הסמוכות לה מכ"ג במרחשון ואילך³, וי"א⁴ שהוא מי"ז מרחשון. ובגולה משבעים יום אחר התקופה, שכיון שאמר גשמים לשון רבים משמעו גם כן שיעברו שני גשמים⁵, דהיינו רביעה ראשונה שהוא בארץ ישראל שבעה עשר במרחשון ובגולה ששים יום לתקופה, ושנייה שהיא בארץ ישראל כ"ג במרחשון ובגולה שבעים יום לתקופה, והכל הולך לפי מקום נדרו⁶.

והאוסר עצמו⁷ בדבר עד הגשם, שונה הוא ממי שאמר עד הגשמים, שמשמעותו עד זמן הגשם, והרי זה אסור עד זמן הגשמים דהיינו רביעה שלישית⁸ שגם בזה נחלקו י"א שהוא בארץ ישראל עד ראש חדש כסליו, הגיע זמן הגשמים הרי זה מותר בין ירדו גשמים בין לא ירדו. וי"א⁹ שאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה שהוא ז' מרחשון בא"י.

¹ שו"ע ונו"ב יו"ד רכ יח

² ורביעה פי' גשם על שרובין על הארץ. מ"ז שם יב שגשמי היורה מתחלקים לשלוש עונות גשמים, שכל אחת מהן קרויה "רביעה", מלשון רביצה והפראה, שכן הגשמים רובצים על הקרקע ומפרים אותה. שלוש עונות הגשמים הן: "רביעה בכירה", הנקראת גם "רביעה ראשונה", שזמנה בשבעה בו לרא"ש וטור, ולרמב"ם ומחבר כאן לגבי נדרים בשבעה עשר בו; "רביעה בינונית", הנקראת גם "רביעה שנייה", שזמנה בשבעה עשר בו, לרא"ש ולרמב"ם לענין נדרים בעשרים ושלושה בו; "רביעה אפילה", הנקראת גם "רביעה שלישית", שזמנה בעשרים ושלושה במרחשון, לרא"ש, ולרמב"ם בראש חודש כסלו. ובחול"ל לא נחלקו שרביעה ראשונה ששים יום לתקופה. ש"ך שם לב

³ דעת הרמב"ם והמחבר

⁴ דעת הרא"ש והטור ועיי"ש בש"ך שם לא מה השקשה על דעת המחבר וקיים דעת הרא"ש והטור

⁵ לבוש ומ"ז שם יג

⁶ ש"ך שם לג

⁷ שו"ע ונו"ב שם יח

⁸ כן דעת הרמב"ם והמחבר

⁹ הרא"ש והטור והראב"ד פסקו דאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה וכן פרש"י בנדרים סוף דף ס"ב. ש"ך שם

כט

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם ירדו גשמים ברביעה ראשונה כלומר בארץ ישראל משבעה עשר במרחשוון¹⁰. וי"א¹¹ בז' מרחשוון, ובגולה ששים יום לתקופה בשמתחילין שאלת הגשמים¹², הרי זה מותר מיד¹³.

ב. קונם יין שאיני טועם לשנה נתעברה השנה אסור בה זבעיבורה

כבר התבאר לעיל דף פ. שהיה¹⁴ עומד בתוך השנה קודם אדר ולא ידע שתתעבר השנה ואמר שנה אחת או שנה סתם, ואחר כך נודע שנתעברה השנה, אסור י"ג חדשים מיום ליום, ולא אמרינן לא היתה דעתו על שנה מעוברת אלא בסתם השנים שהם שנים עשר חדש, שבנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ובלשון בני אדם בין פשוטה בין מעוברת קרויה שנה, וזה נמי כיון שאמר שנה כוונתו היה לשנה תמימה כמו שיהיה הן פשוטה הן מעוברת.

וכן אם עמד בחורף ואמר שנה זו, והיא מעוברת אף על פי שלא ידע שהיא מעוברת אסור עד תשרי, ולא אמרינן שאדר שני יעלה לו במקום אלול.

היה עומד בראש השנה ואמר שנה אחת או שנה סתם ונתעברה ולא ידע שי"א¹⁵ שדינו כנזכר, וי"א¹⁶ שאינו אסור אלא י"ב חודש שאל"כ היה לו לומר שנה זו.

אולם אם אמר שנה אחת מיום זה מונין י"ג חודש אפילו עומד בר"ה, לכו"ע¹⁷.

¹⁰ דעת המחבר והרמב"ם

¹¹ דעת הרא"ש והטור בש"ך שם

¹² והוא בלילה שבין הרביעי לחמישי לדצמבר, ובשנה שחודש פברואר עשרים ותשעה יום נופלת התקופה בלילה שבין החמישי לשישי בדצמבר עיין קיצו"ע סי' י"ט סעי' ה', ומש"כ בכ"י בשם אבודרהם שהוא בכ"ב בנובמבר, ידוע שבשנת 1582 למנינם הוסיפו 11 יום למספרם והוא הלוח הגריגוריאני, וכדי להתאים את שנת החמה, כל שנה רביעית מחשבים המה פברואר 29 יום במקום 28, אך עדיין אינו מתאים במדויק ולכן כל מאה שאינה מתחלת במספר ד' מאות לא יהיה פברואר 29 יום, אך עדיין יצטרכו בסוף המאה העשרים ואחד (2100) להחסיר יום אחד, וחשבונות אלו משנים את יום התקופה, עיין שו"ת דברי שלמה ח"ב סי' קס"ז, תשובות והנהגות ח"ב סי' נ"ד.

¹³ שלשון של עד הגשם שתי משמעויות לו, או שיהיה זמן של עיקר הגשם שהוא זמן האחרון דהיינו רביעה שלישית אף על פי שלא ירדו גשמים, וכיון שהוא לשון יחיד משמע נמי אפילו אם לא יגיע רק זמן גשם ראשון שהוא שבעה עשר במרחשוון, ובלבד שירד בו הגשם דהכי חשיב רביעה ראשונה וירדו כמו רביעה שלישית ולא ירדו, לפיכך אמרינן ודאי דעתו של זה הנודר היה לשניהם לאיזה מהם שיהיה ראשונה עד אותו זמן ימשוך נדרו ומשם ואילך יפסק נדרו ויחזור להתירו. לבוש ומ"ז שם יב

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ז

¹⁵ לבוש שם

¹⁶ הסמ"ע בח"מ סי' שיי"ב ס"ק כ"ב, והסכים עמו הש"ך טו והביא ראיה שכן דעת הר"ן.

¹⁷ ש"ך שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ג. עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף

אדר הראשון

אמר¹⁸ עד ראש חדש אדר, אינו אסור אלא עד ראש חדש אדר ראשון, עד סוף אדר, אסור עד סוף אדר שני, ששני אדרים במעוברת לא נחשבו אלא לחדש אדר אחד¹⁹, והרמב"ם²⁰ חילק ואמר, במה דברים אמורים דעד ראש חודש אדר ראשון, שאינו יודע שהשנה מעוברת, שכיון שאינו יודע שהשנה מעוברת ודאי כשאמר עד ראש חדש אדר לאדר הסמוך לשבט נתכוין²¹, אבל אם יודע שהיא מעוברת ואומר עד ראש חדש אדר כוונתו לראש חדש אדר שני²². ומספק²³ יש להחמיר²⁴.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

¹⁹ דעת הרא"ש פ"ח סי' ב והר"ן כדעת ר' יהודה ועיין היאור הגר"א שכן סתם השו"ע בכמה מקומות, עיין ט"ז ד ט"ז שכתב ופשוט שאם אמר עד חצי אדר דהיינו עד חצי אדר ראשון ולא אמרינן עד ר"ח אדר ב' קאמר דאין שם חצי נופל על ר"ח השני דדוקא לענין סוף אדר חשבינן להו כחד לענין שנתכוין עד כלות החודש הנזכר בשם אדר יהיה מי שיהיה וכן כתב מו"ח ז"ל. ועיין בש"ך מז שכתב ונראה לפ"י דה"ה באומר עד כ' או כ"א אדר דינו כאומר עד אדר.

²⁰ פ"י נדרים ה"ו וכדעת ר"מ

²¹ ט"ז שם ה, ש"ך שם יז

²² שסברתו שבלשון בני אדם אדר ראשון נקרא אדר ראשון ואדר שני נקרא אדר סתם, ולדעתו שכן גם כן כותבין בגמין ובשאר שטרות אדר ראשון כותבין אדר ראשון, ואדר שני נקרא אדר סתם.

²³ ש"ך שם יז הקשה דב"ח מ"ג סימן מ"ג סעיף כ"ח כתב בסתם ב' שטרות שאדר סתם הוא אדר א' ולא הביא סברת הרמב"ם כלל, וכן בא"ח ריש סימן תכ"ח ובא"ע סימן קכ"ו סעי' ז' כתב הרב בסתם דסתם אדר הוא אדר ראשון ובש"ס ס"פ קונם מדמי להדיא נדרים לשטרות, וכ"כ בעמ"ז דלהרמב"ם גם בשטרות סתם אדר הוא אדר ב', וכתב לענין דינא כיון דהב"ח פסק בא"ע סימן קכ"ו לענין גמין דהגט פסול מספק א"כ גם בנדרים יש להחמיר באיסורא דאורייתא כסברת הרמב"ם וכרמב"ם כתב מהרי"ו בדינים והלכות סימן ה' וכ"כ בתשובת מהר"מ מינץ ס"ס ט' וכתב הש"ך ולי נראה דהא"ז ספוקי מספקא ליה אי הלכה כרבי מאיר וכמ"ש הרמב"ם וסיעתו או כרבי יודא וכמ"ש הרא"ש וסיעתו. ועיין היאור הגר"א יד מליקוט ששאר מקומות סתם נמחבר כסברא ראשונה כדעת הרא"ש ועבא"ח סי' תכ"ז וסי' תקס"ח סי' בהג"ה ולקמן ס"ס ת"ב ובא"ע סימן קכ"ו סי' בהג"ה ובח"מ סי' מ"ג סכ"ח, אבל בש"ע א"ח סי' תקס"ח סי' פסק כהרמב"ם וסותר לכל הנ"ל. ועיין גליון מהרש"א שם ד שהביא שבבית שמואל ס"ק י"ט שם שבנדרים דהוי איסור תורה חשש לשיטת רמב"ם וכ"כ המ"ז אבהע"ז שם אולם בח"מ אבהע"ז שם יובא להלן דעתו שהעיקר כדעת הרא"ש וכ"כ בגמ' פשוט שם לב וכתב ומה שהזכיר סברת הרמב"ם אין הכרח לומר דספוקי מספקא ליה אלא הזכיר סברתו לומר דמי שירצה לחוש בענין איסור נדרים יחוש לס' הרמב"ם וכן היא שיטת הפוסקים דכך הוא דרך מרן כשכותב סברא ראשונה בסתם וסברא אחרת בשם י"א דעתו לפסוק כסתם

²⁴ בביאור הגר"א אורח חיים סימן תקס"ח סעיף ז' לנבי מי שאירע פטירת אביו או אמו באדר ועתה השנה מעוברת במחבר כתב שיתענה באדר ב' והרמ"א הביא י"א שיתענה בראשון ויש מחמירין בשניהם. חילק בין נדרים שסתם המחבר כדעת הרא"ש לשאר מקומות וכתב בל כל ראיותיהן אינן נראין לי דמנדרים אין ראיה דשם פליגי בלשון בני אדם דבנדרים הלכו אחר לשון ב"א וכן בשטרות אבל כאן העיקר להתענות בשניהם שכל מצות הנהגות בשני נהוגות בראשון וע' ש"ך ב"י סי' ר"כ סי"ח דהרבה מאחרונים שס"ל כדברי הרמב"ם וכ' דגם בנדרים יש להחמיר בשניהם כ"ש כאן שמדינא הוא כן. עכ"ל ועיין בית הלל כאן מש"כ

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ומטעם זה כשמברכים את החודש בבתי כנסיות יש לומר בהכרזת ראש חודש לראשון אדר ראשון ולשני אדר שני²⁵.

מי שנדר או נשבע לעשות דבר פלוני בחודש העיבור, חייב לעשות באדר א'. דאדר ראשון הוא הנקרא חודש העיבור²⁶.

ד. אדר הראשון כותב אדר הראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין... הא דידיע דמעברא שתא הא דלא ידע

הכותב גט בשנה מעוברת²⁷ יכתוב באדר ראשון בכך וכך לירה אדר הראשון²⁸ ובשני יכתוב בכך וכך לירה אדר השני²⁹, ואם כתב סתם אם הוא באדר הראשון הגט כשר³⁰, שאדר ראשון סתם אדר מיקרי בלשון בני אדם, ואם הוא באדר שני הגט פסול, שסתם אדר אדר ראשון משמע והו"ל גט מוקדם. ומלת ראשון יכתוב בה"א בתחלה הראשון ומלא בוי"ו.

²⁵ ש"ך שם

²⁶ פ"ת שם ב מתשובת רדב"ז החדשות סימן ק"ג

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קכו ז

²⁸ עיין ח"מ כא

²⁹ במ"ז יט וח"מ כב וב"ש יז משמע קצת שהבינו שדעת המחבר לחוש לדעת הרמב"ם לכתחילה. אולם בגט פשוט כתב שמא י"ל דאע"ג דס"ל דהלכתא כר"י משום הומרא דאשת איש רצה לחוש לדברי הפוסקים כר"מ וכ"כ בתשו' הר"ש הלוי א"ח סי' י"ו. ועוד כתב שבזמנינו זה שכבר נתפרסם בעולם פלוגתא דרבנותא דסתם אדר י"א ראשון משמע וי"א שני משמע. ולפיכך הנכון לכתוב בפירוש באדר ראשון ובאדר שני בתרוייהו בפירוש כמ"ש כאן לענין גיטין. א"כ בכל שטר שיצא לפנינו וכתוב בו אדר סתם מסתמא אנו דנין דהסופר לא ידע דמעברא שתא. דאלו ידע דמעברא שתא לא הוה מעייל נפשיה בספק והיה כותב אדר סתם מדכתב סתם משמע דלא ידע דמעברא שתא וכיון דלא ידע ודאי כשכתב אדר סתם ראשון משמע גם אליבא דהרמב"ם.

³⁰ בח"מ כב כתב שהרמ"א לא חשש לרמב"ם הנזכר שסתם אדר הוא אדר שני כיון שרוב הפוסקים כתבו כהרא"ש וסייעתיה, אולם במ"ז שם ט כתב "יפה כיוון רמ"א דנהי דפסולי גט הוא מדאורייתא מ"מ אפילו לרמב"ם מן התורה כשר בגט מאוחר דאין בו חשש אלא מדרבנן משום בת אחותו כדלקמן סי' קנ"ז א"כ כאן לדין דמספקא לן אי הלכה כר"מ אי כר"י הוה ספק אם הוא מאוחר הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא. מ"ז שם ט, וכעין זה כתב בב"ש שם יש לולי דבריה' היה נראה לומר דק"ל כרוב הפוסקי' דס"ל סתם אדר הוא אדר ראשון ואין חילוק בין אם ידע ובין אם לא ידע אלא בנדר' שהוא איסור דאורייתא חשש לדעת הרמב"ם אבל כאן ליבא א"ד דהא אף להרמב"ם אינו אלא מאוחר גם בגט מאוחר כשר לרוב הפוסקי' לכן לא חשש כאן להביא דעת הרמב"ם.

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

שני שטרות שנעשו בשנה מעוברת, באחד כתבו אדר סתם ובאחד כתוב אדר שני, ובשניהם כתוב באיזה יום בחודש, או שבשניהם אינו כתוב. ואין ללוח לשלם לשניהם, יש אומרים³¹ שנותנים לזה שכתבו בשטר אדר סתם, ויש אומרים³² שחולקים ביניהם.

ואם בשניהם כתוב אדר סתם ה"ז כמו שכתוב בשניהם אדר ראשון, ונותנים לזה שזמנו קודם בימי החודש.

ולכתחילה יש לפרש ולכתוב אדר ראשון ואדר שני³³.

דף סג:

ה. קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח לא נתכוון זה אלא עד ליל פסח עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין

קונם יין שאני טועם עד הפסח, ו"א³⁴ שאינו אסור אלא עד ליל הפסח שלא נתכוון אלא לשעה שדרך בני אדם לשתות יין, שהכל שותין ארבע כוסות בליל פסח. וי"א³⁵ שאסור עד שיצא הפסח.

ו. אמר קונם בשר שאיני טועם עד שיהא הצום ... שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך ... קונם שום שאני טועם ... שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשום

³¹ דעת המחבר בשו"ע ונו"כ חו"מ כג כח והרמ"א תכז סעיף א, וכ"כ בגמ פשוט וכן לכאורה לכל האחרונים הנ"ל שהעיקר בדעת הרא"ש ורק בניטין ובנדרים חייש לרמב"ם. וצ"ע.

³² ש"ך שם וביו"ד רכ יז דתליא בפלוגתא אם סתם אדר הוא אדר ראשון או אדר שני, ולענין דידן כיון דספק ממון הוא ואין אחד מהם מוחזק יחלוקו ביניהם, דומיא דשני שטרות היוצאים ביום אחד בסימן קד סעיף י

³³ ברמ"א או"ח תכז סעיף א כתב כשמעברין השנה כותבין באדר ראשון: אדר, סתם, ובשני: אדר השני. אך במשנה ברורה שם ס"ק ג כצב מסקנת האחרונים דהנכון לפרש בשניהם באדר ראשון יכתוב אדר ראשון ובשני אדר השני. ועיי"ש בבגדי ישע, אף על פי שהש"ע פוסק כמ"ד סתם אדר ראשון עדיף יותר להוציא נפשי מפלוגתא.

³⁴ דעת הטור יו"ד רכ והרא"ש והר"ן

³⁵ מדהשמיט המחבר לקמן דברים אלו משמע דסבירא ליה כהרמב"ם וסייעתו דאפילו ביון אסור עד שיצא פסח וכ"כ הבי"ח לקמן, ש"ך שם יח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אמר קונם בשר שאני טועם עד הצום י"א³⁶ שאינו אסור אלא עד ליל הצום כלומר שמותר לאכול בשר בעיוה"כ שלא נתכוון אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר. וי"א³⁷ שאסור עד צאת הצום.

אמר קונם שום שאני אוכל עד שתהא שבת, י"א³⁸ שאינו אסור אלא עד ליל שבת שלא נתכוון אלא לשעה שדרך בני אדם לאכול שום והיינו בליל שבת מתקנת עזרא. וי"א³⁹ שאסור עד צאת השבת.

ז. האומר לחבירו קונם שאתה נהנית לי אם אין את בא ונותן לבני כור של חיטין ושתי חביות של יין ... אף זה יכול להתיר את נדרו שלא על פי חכם שיכול לומר הריני כאילו התקבלתי

כבר התבאר לעיל דף כד. שאם רצה לקבל דבר מה מחבירו ואמר⁴⁰ לחבירו – קונם שאתה נהנה לי אם אין אתה נותן לי כך וכך – יש לו גם כן התרה בלא שאלת חכם, שיאמר לו הרי הוא כאילו קבלתי. ונעשה רצונך, ושוב אין מקום לחלות הנדר, לפי שלא נדרת אלא לקיום רצונך, והרי הוא התקיים.

וכן כל תנאי⁴¹ שהוא לטובת הנודר, יכול לומר לו הרי הוא לי כאילו קיימת התנאי⁴², כגון מי שאומר קונם אתה נהנה לי אם אין אתה נותן לבני כך וכך, אם הבן סמוך על שולחן אביו הרי לא נתכוין האב לטובתו, שהרי אם לא יתן זה צריך ליתן הוא, לפיכך יוכל האב לומר הרי הוא כאילו קבלתי ופטור.

³⁶ דעת הטור שם לפסוק כר"י וכמו שפסק בקונם יין לעיל

³⁷ מדסתם המחבר ולא הביאו ע"כ הכי ס"ל וכדעת הרמב"ן הביאו הטור שם דזה לא דמי לאומדנות שבסי'

רי"ח דאומדנא דמוכח הוא אבל הכא רק מצוה איכא

³⁸ טור שם

³⁹ המחבר שם כנ"ל

⁴⁰ שו"ע ונו"כ רלב כ

⁴¹ רמ"א שם

⁴² מהרמ"א משמע קצת שזהו לכו"ע שהרי ודאי שייך לומר שנעשה רצונו ונתקלה טובתו אולם עיין ביאור

הגר"א שם נח שזהו רק לסברא השניה דבכל תנאי אף שאינו בקיום מעשה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

יש אומרים דדוקא בדבר שיש בו קיום מעשה שייך לומר כך כגון כאן שיאמר הריני כאילו התקבלתי, שהרי אפילו אם היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו⁴³, לפיכך גם עכשיו יכול לומר הריני כאילו התקבלתי והחזרתי, דאפוכי מטראתה למה לי⁴⁴, (כלומר מה יתרון לעשות שתי פעולות כשמטרה תושג ללא עשייתם). אבל בביטול מעשה, כגון שיאמר קונם נכסי עליך אם תלך למקום פלוני, לא שייך לומר לך והרי הוא בעיניי כאילו לא הלכת, שזה הוא דבר שאי אפשר.

ולשיטה זו מי⁴⁵ שאומר קונם אתה נהנה לי אם אין אתה נותן לבני כך וכך, אם אין הבן סמוך על שולחן אביו, הרי לטובת הבן נתכוין, ואין האב יכול למחול ולומר התקבלתי רק הבן.

ויש חולקין ואומרים שאפילו בביטול מעשה, כגון שיאמר קונם נכסי עליך אם תלך למקום פלוני יוכל לומר כן, לפי שאותו התנאי עצמו לא אמרו מתחלה אלא להשלים רצונו שהיה רוצה שלא ילך, ועכשיו כיון שאינו חושש אם ילך אם לאו כבר נשלם רצונו.

ולשיטה זו י"א⁴⁶ מי שבאומר קונם אתה נהנה לי אם אין אתה נותן לבני כך וכך, שאפילו אין הבן סמוך על שולחן אביו יכול האב למחול ולומר התקבלתי, שהרי גם כאן יאמר כלום אמרתי אלא שתעשה רצוני ועכשיו שאינו חושש אם תתן לבני או לא תתן הרי הוא לי כאילו קיימת.

בזמנינו כל שבועות שמשיבועים הן לענין ממון הן לענין דברים אחרים כשיאמר המשיבוע אני מוחל השבועה או פוטר וכדומה, פטורים, שעל דעת כן נשבעים⁴⁷.

ועוד יש נדר⁴⁸ שאין צריך התרה התרת חכם ע"י פתח וחרטה, משום שפתח הנדר גלוי לכל ומוכה להדיא⁴⁹, כגון שרוצה לתת דבר מה לחבירו מכיון

⁴³ תמיהני על רבינו הרמ"א דהן אמת דרק בקיום מעשה יכול לומר כן אבל גם בקיום מעשה לא בכל העניינים יכול לומר כן לפי הטעם שנתבאר שם דאף אם היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו וכמ"ש בסעי' הקודם א"כ אין זה שייך רק בקבלת ממון או שאר חפץ ולא בשאר תנאי כגון שיאמר קונם נכסי לך אם אין אתה הולך למקום פלוני שזהו קיום מעשה ולא שייך לומר הרי לי כאלו הלכת דאין כאן סברא זו שיכול להחזיר לו כמובן וצ"ע. ערוך השולחן שם סעיף נח

⁴⁴ מושג זה בכתובות קי. ותרגומו הנושא שני מרצופין של עור ומשאן שזה מה יתרון לו להפוך של ימין לשמאל ושל שמאל לימין

⁴⁵ רמ"א שם

⁴⁶ לבוש שם

⁴⁷ בספר בני חיי ולא מצינו מי שערער ע"ז ועל אף שע"פ הדין בעינן בממון שיאמר הריני כאלו התקבלתי ובכבוד זהו כבודי אלא ודאי הענין כמ"ש מורינו דכיון דנהגו כן כל העולם עכשיו כשהם משיבועים אדעתא דהכא משיבועים שאם אח"כ יאמר הוי פטור או מחול לך די בכך והוי כאילו התנה ופירש כן בשעת השבועה עכ"ד מהר"ם קלעי הובא במקור ברוך סי' ל' ע"ש. פ"ת שם ב

⁴⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רלב ב

⁴⁹ פי' הרא"ש בסוגייתינו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

שחבירו רגיל לתת לו⁵⁰, ובכדי שודאי יקבל ממנו, אמר לחבירו – קונם שאני נהנה לך, אם אין אתה נוטל ממני כך וכך – הגם שאומר שלנדר גמור התכוין⁵¹, הרי זה יכול להתיר נדרו שלא על פי חכם, שיאמר לו כלום נדרת אלא לכבדני, זהו כבודי שלא אטול ממך, שאתכבד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה לקבל⁵², והתקיים בכך רצונך, וממילא הותר הנדר, שלא נעשה על ירך אלא כדי למלאות רצונך לכבדני ואפילו אין המדיר אומר בפירוש שכך היתה כוונתו, אלא מן הסתם.

אבל אם המדיר⁵³ אומר לא כי אלא לכבודי נתכוונתי כדי שאתכבד שתקבל מתנה, אסור.

ואם המדיר אינו רגיל ליהנות מן המודר, ו"א⁵⁴ שאין זה נדר כלל. שודאי לאו לנדר התכוין, אלא לזרז את חבירו שייקח ממנו, והרי זה נדרי זירוזין שאינו נדר כלל כמבואר לעיל דף כ: ואינו צריך התרה כלל. ו"א⁵⁵ שגם אם אינו רגיל ליהנות, אין זה נדרי זירוזין, כיון שאינו פוגע בכבוד המדיר בסירובו, אלא אדרבא מתכבד הוא בכך ונתקיים רצון המדיר גם בסירובו ולכן והרי זה נדר רק אינו צריך התרה על ידי פתח וחכם.

ח. היה מסרב בו לשאת בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו אומר קונם אשתי נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות להנות לו שלא נתכוון זה אלא לשום אישות

⁵⁰ ולכן אינו נדרי זירוזין אע"ג שאין כונתו אלא לזרז חבירו לקבל כיון א"ל לאו כלבא אנא דאתהני מינד ולא כלומר אינני כלב שרק נהנה ואינו מהנה.

⁵¹ ערוך השולחן שם סעיף נו

⁵² ר"ן בסוגיין ד"ה כלום

⁵³ ש"ך שם מו

⁵⁴ ט"ז שם לד וכ"כ בערוה"ש שם

⁵⁵ כן מוכח מהלבוש שם שכתב ואין להקשות מאי שנא מן המזמין את חבירו שיאכל עמו כו' שכתבנו בסעיף ג' דחיישינן לנדר של זירוז ואינו נדר, אף על פי שאין זה אומר לו הריני כאילו אכלתי כו' או כלום אתה עושה אלא לכבודי זהו כבודי שלא אוכל עמך. דאין זה קושיא, דודאי גבי מתנה שייך לומר זהו כבודי שלא אטול ממך, כלומר תודה לה' כבר יש לי רב, ואיני צריך לך ואני מהזיק לך על זה כאילו קבלתי המתנה, ואין נוגע בזה בכבוד הנותן, כמו שאמר עשו ליעקב [בראשית לב, ט], דודאי היתה כוונתו לכבדו בפניו ולא היה נוגע בכבודו, אבל במזמין, אם יאמר המוזמן זהו כבודי שלא אוכל עמך, הרי נוגע בכבוד המוזמן כאילו אמר לו שאינו ראוי שהוא יאכל עמו והוא פוגע בכבודו, שהרי כן דרך העולם אפילו מלכים ושרים ויועצים דרך ארץ שמכבדין אותן בסעודה באכילה ושתייה והוא כבודם וכבוד המזמינים שאוכלים עמו, לכך אפילו בלא תשובת המוזמן אינו אלא נדר של זירוז, מה שאין שייך כן כאן, שאם לא ישיב לו כלום נדרת כו' דילמא הך בקושטא קאמר ולנדר איכוין. וכן בסיפא אם לא יאמר קבלתי, שמא זה לנדר ממש איכוין שהיה צריך לזה ועכשיו נמלך מפני שאין צריך לו עוד, נ"ל ובנקה"כ כתב כדבריו

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

בנדרים הולכין אחר הכוונה להסב כוונת הלשון לכוונתו, לפיכך היו מפצירין⁵⁶ בו לישא בת אחרותו ולא הפיץ בה, ואמר – קונם שהיא נהנית לי לעולם. וכן המגרש את אשתו ואמר – קונם שהיא נהנית לי לעולם. הרי אלו מותרות ליהנות לו שלא נתכוין אלא לשום אישות שלא ישא אותן שמשום שהפצירו בו לישאנה לכן כדי שלא יפצירו בו נדר ומוכח מתוך העניין שלא היתה כוונתו רק לאישות, וזכר במגרש אף שלא הפצירו בו שישאנה בחזרה מ"מ מדנדר תיכף לאחר הגירושיין, נראה להדיא שמתוך שהיה חרד שמא יפצירו בו שישאנה חזרה כדרך העולם לכן נדר הנאה ממנה, ולפיכך אף שבלשון הנאה כלול הכל מ"מ הרי אלו מותרות ליהנות לו בשארי מיני הנאות לבר אישות, מפני שהעניין מוכיח⁵⁷.

ט. היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ואמר לו קונם ביתך שאני נכנס טיפת צונן שאני טועם מותר ליכנס לביתו ולשתות הימנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתייה

כבר התבאר לעיל דף כא. שכל הנודר או נשבע, הולכים אחר כוונת הנודר, כלומר שרואין את הדברים שבגללן נשבע או נדר, ולמדין מהן לאי זה נתכוון והולכין אחר הענין, לא אחר כל משמע הדבור.

לפיכך היה חבירו⁵⁸ מפציר⁵⁹ בו שיאכל אצלו ומיאן, ואמר קונם לביתך שאני נכנס, וטיפת צונן שאני טועם עמך, אסור רק בסעודה זו⁶⁰, ומותר

⁵⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד ריה ג

⁵⁷ וגם זה אין פיו סותר כוונת לבו דהרי אישות ג"כ בכלל הנאה הוא ואמרינן דלא כיון רק להנאה זו כמו בבגד דאמרינן שלא כיון רק ללבישה או רק לטעינה אף על פי שבלשון כלול הכל. ערוך השולחן שם סעיף ו

⁵⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רח ד

⁵⁹ משמע שאם היה רק קורא לו לא רמינן הכי אלא אסור בכל אכילה אצל חבירו אולם לשון הרמב"ם הלכות נדרים פרק ה הלכה י "וכן הקורא לחבירו שיסעוד אצלו ומיאן ונשבע" משמע אפילו אינו מפציר וצ"ע. אולם עיין תוספות יום טוב מסכת נדרים פרק ח משנה ז ד"ה היו מסרביין. פירש הר"ב מפצירין ונקרא סירוב שהוא תרגום מיאן לפי שגם זה המפציר הוא מסרב וממאן במה שחבירו רוצה, וא"כ מפציר אינו שחוזר ומבקש שוב ושוב אלא שמבקש ואין בקשתו נענית. וצ"ע.

⁶⁰ ש"ך שם ד, לאפוקי מדברי הרא"ש והטור ז"ל שכתבו ומותר גם באכילה ושתייה כיון שלא הוציאו בפיו שאין פיו ולבו שוין, שבתוספתא פ"ד איתא שאסור לאכול ולשתות עיין כסף משנה הלכות נדרים פרק ח הלכה י ובלח"מ שם, ובביאור הגר"א כאן יב ועיין שו"ת מהר"ט חלק א סימן נה שהעמיד דברי הרא"ש שמתיר לאכול חוץ לביתו אבל לא בתוך ביתו ועיין משנה למלך הלכות שבועות פרק ה הלכה ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ליכנס לביתו ולשתות עמו טיפת צונן, שלא נתכוין זה אלא שלא יאכל ולא ישתה עמו בסעודה זו, וכן כל כיוצא בזה.

הדרן עלך קונם יין
